

רוברט וייטהיל-בשן

חור התולעת

פרק ראשון מתוך הפואמה "חומרי גלם"

יום אחד הייתי בן שבֵּע-עֶשְׂרֵה.
קניתי פרטים ונסעתי ליקום מקביל.
שם היה כמו,
אם לא יותר.

השפחה השולטת,
עתיקת היומין,
דופקת, יולדת, מפלת,
ותמיד בתולה.

שם חלומות,
חלומות עם בירוקרטיה.
שם היו המים הנקבנים,
והגֶשֶׁר המתחמק
המתקמר עליהם,
הסופה הטורפית הנצחית,
השפכת המתאשדת,
שהיא המחזור הוסתי של אלת הטבע –
ובאתי בצל קבתה.

עלם הייתי ולא מנסה,
ובכדור תותח וחצי סיכוב
קפצתי לתוכה.

הדיונונים המתים,
הצלופחים החצי-אכולים,
התולעים הקטטוניות,
הלמפטרות המוצצות מיצי גופה,
הזבוכים השעירים, המקננים בִּבְטֹן,
הזונה הקדושה, אין לה עינים,

בגֶשֶׁר עֵמֶס רוחות,
אין מעקה ואין אור.
ערנת הבצה היא שסע שותת ועמד,
ובסוף הגֶשֶׁר אתה לְבִדְךָ וְגַמְוֹד.
והשמים.
והשמים בהירים, והאור רענן,
וכל השדות הן שדות בעל.
ההזכרתי שהשמים בהירים?
ושאתה לְבִדְךָ?
לא בדיוק לְבִדְךָ.

וולט ויטמן שם, הוא המציץ המיחם,
מתגנב כלילות במקומות לא שלו
בתחתונים ארבים וקרועים,
הוא צף כחתול ומציץ בין חרפים
חלודים
על מאות ישנים כחדרים, בחוצות
גם לבושים, גם עירמים,
והוא עושה בידו את עצמו בראשו
וכותב משפטים ורושם רשימות
אַרְכּוֹת
וכותב וכותב עד סוף העולם.

וְהִנְיִי גִ'ימס עוֹמֵד מֵאַחֲרוֹר,
וְלוֹחֵשׁ בְּאֲזֵנוֹ וְנוֹשֵׁף לְתוֹכָהּ: מֵר
וִיטְמָן, זֶהוּ Mr. Touchett
וְזוֹהִי Mrs. Licket
אוֹ אוֹלִי הֶהֱפֵךְ הוּא הַנְּכוּן?
וְמָה זֶה הַכֶּתֶם הַחֲשׂוֹד שֶׁבְּשִׁמְלַת
הַמְּשִׁי שֶׁל Miss Assingham?
אוֹלִי הִיָּה מִשְׁהוּ חֵם בִּינָה לְבִין
Mr. Leakey?
וְאוֹ עִם Mr. Loynsworth?
וִיטְמָן עוֹנָה:
אֲנִי פִיטְן הַגּוֹף, אֲנִי פִיטְן הַנְּשִׁמָּה,
תְּנִיחַ לִי,
וְשׁוֹב לְחֹר הַעֲצִירוֹת שְׁלֵךְ!

וְשֵׁם בְּעֵתִיד בְּאוֹתָהּ תִּבֵּל
שִׁמְשֵׁתִי שׁוֹלִיָּה לְאֲמָן מִפְּרָע,
שְׁצִיר כֹּל שְׁבוּעַ בְּשִׁמְחָה מְרֵבָה
עֲשָׂרִים אוֹ שְׁלוֹשִׁים
צִיּוּרֵי שָׁמֶן קֶטְנִים וְגִדּוּלִים
בְּשִׁבִיל תִּרְדִּים הַבָּאִים בְּקִבוּצוֹת,
מוֹרִים וּמוֹרוֹת, רֶדֶד־נְקִים, רֶדֶד־נְקִיוֹת,
עִם קֶצֶת שְׁחָד שֶׁתִּחַב לְיָדִי,
כִּי הַגִּשְׁתִּי אוֹתָם יִשֶׁר לְכַפִּי
מִהַשׁוּק הַבְּנִמְקוּמִי.
יִצְאָה לוֹ תִּהְלֶה כְּמַחֲזוּן וּמְקַסֵּים
בְּקֵהלוֹת הַנוֹסְעִים הַמְּצֻטוֹפְפִים
מֵעָרֵי הַמִּישׁוֹר, מִכְּפָרֵי הַהָרִים,
לְמִרוֹת הַעֲבֵדָה שֶׁמְתוֹךְ הַצְּבָעִים שֶׁל
כְּמַעֵט כֹּל תְּמוּנָה שְׁצִיר
גְּלוּיִים וְנִרְאִים
הֵיוּ מְסַפְּרִים מְדַפְּסִים.

וְאִף עַל פִּי כֵּן,
הוֹן קֶטֶן הַרְיִיחַ מִזֶּה הַמְּקֻצוּעַ,
וְגַם מִמְשֻׁרוֹת מְשֻׁנִּיּוֹת קֶטְנוֹת שֶׁהִקִּים,
כְּגוֹן הַקִּיּוֹסֵק הַעֲגָל בְּחֶצֶר
שֶׁמִּשָּׁם הוּא מְכַר בְּעֶזְרַת חֲנִיכִים
יוֹגוּרֵט קִפּוּא בְּעֲשָׂרִים טְעָמִים
וְקוֹ מְפָרְסֵם שֶׁל לְבָנֵי "שֶׁרֵט וְרֶחֶרֶח".

פְּעֻלוֹתָיו שֶׁל יוֹם יוֹם תִּסְכְּלוּ לֹא קֶצֶת
בִּיַּדִּי הַגּוֹרֵל וְעֶרְמוּנִית מְגִדֶּלֶת.
כְּעוֹף עֵנָק שֶׁל שֶׁבֶת פְּשוֹט־הַנוֹצוֹת,
דְּבַר־כְּזֶה־גִדּוּל דִּלְדָל עַל כְּלָנוּ,
וְהוּא נוֹתֵר אֲמֵלֵל בְּלֹא נֹחִיּוֹת
בְּרַב מַעֲשֵׂי הָאֲמָנוֹת.
וְהִתְרִיפוֹת שֶׁלְקַח עוֹרְרוּ אֲשֻׁלִּיּוֹת,
וְהַחֵל לְהִטִּיף לְפָנַי הָרָאִי

עַל טִפְשׁוֹתוֹ שֶׁל רוֹסוֹ,
עַל תְּפִקִּיד הַגְּבִינָה בְּשִׁיקְסִפִּיר.
אִם כֵּן, הוּא נֶאֱלָץ לְהִקְטִין בְּגִדּוּל,
וּבְאַרְבַּע מֵאוֹת סְכוּם מוֹנִטְרִי עוֹבֵר
לְסוֹחֵר

קִנְיָה הָאֲמָן אִי־מִשָּׁם צֵלֵב עֵנָק
וְהַעֲמִידוּ בְּחֶצֶר.
וּמִמֶּנִּי בְּקֶשׁ, צַעִיר חֲנִיכִיו,
שֶׁאֲעֲשֶׂה לוֹ טוֹבָה, נְאִישׁוֹן בְּלִילוֹת
מוֹקַע עַל הַצֵּלֵב.

"הַבְּחוֹר עַל הַצֵּלֵב", כִּךְ הֵם כְּנוֹנֵי,
שִׁימְשֵׁךְ תִּרְדִּים וְנִפְנָה אֶת רֹאשׁוֹ,
הֵהֵם שֶׁתְּמִיד בְּמִצְלָמוֹת חֲמוּשִׁים
וּבְכֶסֶף מְזִינִים,

על תנאי שלא אגנוע בפמבי
ושלא אפליט בשנתי.

נוטרך
על הסדינים.

לאחר כחודש ימים והבקר אור,
ואני תלוי שם, חמשה מטר מעל
לחצר,

והצלב כנראה מתפורר תחת
ומתחלק, לכל הפחות, לכל היותר,
למיליון קיסמים,
צלבונים חיים ונעים ורצים,
כמטאטאיו של וולט דיסני
במרתף הארמון
של פנטזיה סרט ההנפשה,
בשל עונו של מיקי,

החמוד ביותר במכרסמים,
שהמרה את פי אדונו הקוסם,
וכל מטאטא הצמיח זרועות
עם ידים קטנות מכסות בכפפות,
ובכל יד אגודל ושלוש אצבעות,
ואלו אני לא חטאתי ולא עויתי ולא
כלום,

תמיד ציתי בשקט לעשית רצון האדון,
ולצלבים שלי,

הסוררים, המורים, גפים אין,
אלא הצמיחו פנים של ממש,
פנים של לצן, שאלו, אמתו של דבר,
פניו של

שד הפורץ מתחתי משתו של ילד
פוחד,

ושיאכלו בדמדומי חדרו,
ואין לילד הכוח לצעק
פנים של סמילי חושף פגיונים ודם

באשר לאמן,
מפוי חיינו נעשה מסבך:
Auch ich bin edel, jung,
fromm und gut.
כך הוא אמר בלבו ושתק,
הקירות מסביב מחבקים
חבוק מעפש, חלקלק,
וסוגרים עליו ככתא סינטי
של פו או של סאד, ומתש
הוא עומד לפני הציור ותוהה,
ראשו חצי מת בשכרות טרפנטין
ושמן פשתן וריח העבש
של חדר מוגף וקטן.

ולו שאלת אותו, הי אחי, מה שמך?
עשוי היה להביט במבוכה
כאסיר האסור כל חיינו במערה
ומרגשת בחדר גם היא שהיתה
שאהבה אותו והוא אהבה
היא שנמסה ואכרה,
ואיננה, כלבנה הנמעטת, אוילם לעד.

הפרצוף על הבר שהוא צירו
בוהה בו בתמה שאין להסביר.
הפנים לפניו לאט משתנים
כחיים מורצים בקדימה אטית.

האפיון מתאדה, התוים נתמרים,

וּלְחַמְרֵי גֶלֶם מוּמָר הַקְּלֶסֶתָר — — —
וְהַפְּרָצוּף לְפָנָיו הוּא זֶה שֶׁל אַחַר,
כְּלוּא בַמְרָאָה הַמְשַׁקֶּפֶת אֵלָיו
וְחֹלְמֶת אוֹתוֹ בֵּין חַי וּבֵין מֵת,
הִנֵּה יוֹלְדֶת וְאוֹכֶלֶת חֲזוֹן
הַמְּנַבָּא עַל מַיִם דְּלוּחִים.

וּבְחֻצָּר: הַשׁוּלְיָה הָעֵירִים,
יֵשֵׁן עַל הַצֶּלֶב מִשְׁתַּעַל וְנוֹחַר,
וּשְׁפָתָיו זְבוֹת וְעֵינָיו נִמְקוֹת — — —
אוֹתוֹ שְׁתַּלִּינוּ כְּפִתּוֹי כַּחַל
לְמַשִּׁיכַת לְקוֹחוֹת, וְרִירוֹ הַדְּמִי
מִטְּפֹטֵף כַּחֲמָצָה עַל הַדְּשָׂא.
לְאוֹרְחִים הַבָּאִים בְּתִשְׁלוֹם
הוּא מֵצֵג כְּדָגְמָה מִיַּצְגָּת,
וְכֵן מִסְמֵן בַּתְּחַרְרוֹ שְׁתַּחֲתִיו,
שֶׁל הַדְּרָדְנֵס הַרוּמְנָטִי בְּסוּף הָעוֹנָה,
וְכֻלָּם מִתִּימָרִים שֶׁהוּא חֲרִסִינָה,
טָרָה קוֹטָה צַחֲרָה מְגוֹנֵן בְּכַחַל,
לוֹקָה דְּלָה רוֹבִיָּה בְּיַד שְׁנִיָּה,
וְלֹא, חֲלִילָה וְחַס, בֶּן אָדָם.
וְסִנְטָה תִרְזָה וְכֹל הַבְּנוֹת,
כֶּךָ כְּתוּב בַּחֲבוּרָת,

מִימֵי הַבֵּינִים וּמִימֵינוּ אָנוּ,
צוֹנוֹחוֹת מְאוּרְגָּנָה לְשִׁמְע קוֹלוֹ הַחוּדָר
כְּשֶׁהוּא מְדַמֵּע בַּחֲלוּמוֹת
בְּתוֹכָן — — —
וְזֹאת אֵךְ נִרְק הַעֲמַדַת פְּנִים,
בְּצוּע פִּמְבִּי לְהִנָּאת הָאֲנִי.
וְאֵלוֹ הָאֲמֵן בְּעֲצָמוֹ חוֹלָם
שֶׁהוּא הוּא הַצְּלוּב הַצְּעִיר,
הַקְּדוּשׁ שֶׁהִקְרַב לְאֵלֵת הַתְּהוֹם,

כְּמוֹ וְלִנְטִינוּ, אוֹ יֵשׁוּ אוֹ אֵלוֹיִס,
תִּלְתְּלִיו נְסוּכִים שְׁפֹתוֹתָיו מְעוֹת,
עַם תְּבֻנִית שֶׁל גְּבֵר וְעוֹר שֶׁל תִּינוּק,
דוּמָם הוּא נִשְׁקָף עַל הַגֵּן בַּחֲצָר.

מוֹל הָרָאִי הָאֲמֵן מַחִיד,
הַעֲרֹפֵד לְפָנָיו שׁוֹתֵק, מְלַקֵּק
אֶת שְׁפָתָיו מֵהֶדֶם הַנוֹתָר
מִמְפָּגֵשׁ שְׁמִכְבָּר הַיָּמִים.
כְּאוֹר גְּאוֹן מְהִבֵּהב,
הַשֵּׁד הוֹפֵךְ לְשֵׁדָה, וְשׁוֹב לְשֵׁד,
וְחוֹזֵר חֲלִילָה.
הַשְּׁעָרִים בַּחֲצָר מוֹיִגְפִים,
הָאֲמִירִים נוֹקְשִׁים, צוֹפְפִים וְשׁוֹרְקִים,
רוֹחוֹת רְפָאִים מְצֻטְמָצְמוֹת,

וּמִמְעָרָה עֲמָקָה שְׁתַּמִּיר בּוֹעֶרֶת
גְּרִלְדִין, שֵׁד מִתְחַרְמֵן, שְׂדָה שׁוֹקֶקֶת,
שׁוֹב בְּצוּד אַחַר כְּרִיסְטֹבָל.
מִצוֹתֵי מוֹחָה,
וְאֵת שְׁלֵד גּוֹפָה מְכַרְתִּי ב־eBay.
וְמָה הִיָּה מִמִּילָא מְכַל זֶה נְפֹסֵד?

שׁוֹב מוֹל הַבֵּד, הוּא עוֹמֵד וְסוֹקֵר
וּמַעִיף עַל הַכֵּל שְׁחוּק עֲרֻמוֹמִי.
הַחֲתוּל יֵשֵׁן, יֵשֵׁן כֹּל הַיּוֹם,
מְסָבִיב עַכְבָּרִים גּוֹסְסִים,
וְלִכְל אֶחָד סְפוּר מְשֻׁלוֹ.
וְקַעֲרָתוֹ הִיקְרָה, קַעֲרָה שֶׁל מְלֶךְ,
קַעֲרָה שֶׁל חֲתוּל,
בְּרֻצְפָּה הַפּוֹכָה — — —

הוא מעיף על הכל שחוק ערמומי
בחיים שבהם פעם בקר.

וגם פלטות נתלות מהקיר
עם סרגל אחד מפלדה חלודה,
הפלטות בקיר לובשות מחדש
צורות של נופים עשירים,
שאין להם אפק, ושאין להם סוף.
הסרגל מסתחף למספרים דקים.
הצלב בחצר מתקפל לצלבים מרבים,
אחד שנוזל, אחד מגלף,
וככה וככה עד סוף העולם
העננים נהנים לחלאת נהר,
ותוך ספינה בגלים צומח,
הגלים שקטים,
ודומים לניר עפרים.

החלון הגדול הוא כרשת שרטיט
מהמאה היו"ד-טי"ת
להכנת פנורמה של עיר או של קרב,
בהתחלקות הזוגית לאלפי רבועים:
שם האלון בחצר, ושם הורדים.
ואתונה צפה ועולה מהמוח,
ואפרודיטה בוקעת מתוך הביצים.
דיוניסוס שורק מדרך פצועה,
הזכה וזכה ולא תפסק.
ואפולו בשמי השמים גורר את עצמו
בעזרת הליכון, עם כדורי טניס
במקום גלגלים,
שוקי איך התכופו, תלתליו איך
קלשו,
האל מתגעגע לימי חייו הקודמים
ולמה שהיה: עכבר בשדה.

והחתול ישן כתמיד,
ובנקבי חלומו עכברים גוססים,
וקערתו היקרה מחרס שחר
של מריה מרטינס שקנינו אותה
ליד בית הפסלת – קרנו ואלפן –
בסן אידלפונסו הפפר הישן
צפונה קצת מסנטה פה העיר
במקסיקו החדשה המדינה.
ותוך כדי שיחתנו היא פרצה בבכי
על בנה בכורה שנפצע בתאונת
אופנוע,
ונסיתי לגלות אמפתיה
ולא לגלות משפט קרום כלפי רוכבי
הדרכים,
והיא, חכמה, ראתה שאני שחקן גרוע
ולא אמתי,

וכך את הקערה היא מכרה לי בלי
הנחה,
ועלות נוספת הטילה,
כך מנהגה עם קונים-פוזים.
והקערה הזאת עכשיו ברצפה הפוכה.

סונטת האמן א'

שוב מול הבר, הוא עומד וסוקר
יצירה חדשה שנולדה –
דיוקן עצמי בפרצוף אחר
מציץ ועלז בשלוחה מפחידה.
ומחזק בימינו להב דוקר
ושפתיו בתצחוק מתמידה –
חינד ממאיר, מעשה, מהגר

וְזוֹלֵל בְּתִשׁוּבָה לֹוֹהֵטָה.
פְּנִים וְצִוְחוֹת כְּרוּחוֹת פּוֹרְצִים
בְּגִי בֵּית – אֵת כָּלֶם הוּא מְכִיר –
כְּשֶׁהֵם מְטִילִים אֵת צֵלֶם הַמִּימִי
עַל הַנְּחִיל הָעָף שֶׁל קוֹלוֹת עוֹקְצִים.
וְאִז הָאֶמֶן נִשְׁעָן עַל הַקִּיר
וּמַעֲיִף עַל הַכֵּל שְׁחוֹק עֲרֻמוֹמִי.

סוֹנֶטֶת הָאֶמֶן ב'

וּמַעֲיִף עַל הַכֵּל שְׁחוֹק עֲרֻמוֹמִי,
לְבִסוּף הוּא מְבִין, וּבְצִחוֹק מְבִיחָה:
לֹא הוֹבֵן לִי עַד עֵתָה מָה אוֹ מִי
יַעַז לְהַמְצִיא צִיּוֹר שְׂכֻנָּה
שְׁזוֹלֵל אֵת הַדָּם, הוּא הוּא אֲנִי?
חֵק שְׁמוֹר הַמָּסָה, כִּירְצָה:
אִין נִבְרָא, אִין חֲדָשׁ, אִין קְדָמִי;
בְּגִפּוֹ יְבוֹא, בְּגִפּוֹ יֵצֵא.
וְאִז הָאֶמֶן בְּמוֹרָא מְסִים
סוֹרֵק נוֹאֲשׁוֹת בְּצוֹד הַשְּׂדִים
שְׁקַנְנוּ בְּהִסְתֵּר מִימֵי נְעוּרָיו
בְּתֵאֵי נִפְשׁוֹ כְּקֶצֶף הַיָּם
כְּרוּכִים בְּאֶלְף רְבוֹא מְמַדִּים –
וְכֵל מְמַד הוּא עוֹלָם שְׁחָרֵב.

פוטומק, מרילנד, ב' באייר תשס"ו, 30 באפריל 2006